

munem vitam in una congregatione seu corpore politico profitentibus, id non videtur esse multum antiquum in Ecclesia, sed a tempore divorum Dominici et Francisci incepisse; nam de religionibus antiquioribus non constat, ante illud tempus hoc vivendi institutum observasse, ut infra loquendo de mendicantibus religionibus in particulari attingemus. Sufficit tamen hæc institutio ad veritatem hanc de fide confirmandam; quia a Pontificibus et Conciliis generalibus approbata est; primum patet ex Joanne XXII, in Extravag. *Quia quorundam*, de Verborum significatione, ubi refert Honor. III, Gregor. IX, Innoc. IV, Alexan. IV, et Nicol. IV, institutionem B. Francisci, atque adeo professionem paupertatis ejus confirmasse. Addit etiam S. Bonavent., Innocentium, omnem rationem instituti S. Francisci confirmasse, quod postea multi Pontifices fecerunt; idem Conc. Lugdun., ut refert Nicol. IV, in c. *Exiit*, de Verb. signif., in 6, et Conc. Viennen., sub Clem. V, in Clem. *Exiit*, de Verb. signif., et in Conc. Constan., sess. 8, ubi damnantur articuli Joannis Wicleph., in quorum 24 aiebat: *Fratres tenentur per laborem manuum victum acquirere, et non per mendicitatem*: cujus prior pars, indistincte affirmans, scandalosa, et præsumptuosa dicitur; posterior vero erronea, *pro quanto asserit mendicitatem fratribus non licere*. Denique Conc. Trident., sess. 5, c. 3, de Regul., hanc etiam S. Francisci paupertatem approbavit, imo integram servari voluit, cum præbendo aliis religionibus facultatem ut bona in communi habere possent, etiamsi alias illis esset prohibitum, religionem S. Francisci excepit. His accedit universalis Ecclesiæ consensus, a tempore hujus institutionis usque ad præsens, qui solus ad omnem certitudinem sufficeret, tum quia Ecclesia est columna et firmamentum veritatis; tum etiam quia Spiritus Sanctus non permetteret tam universalem, tamque diuturnum errorem in Ecclesia circa rem adeo gravem, et ad bonos mores fidelium pertinentem. Quapropter non solum censeo esse certum in hoc genere institutionis nihil esse contra bonos mores; sed etiam nihil esse contra perfectionem; imo de se esse viam satis expeditam ad perfectionem assequendam et exercendam. Nam hoc expresse Pontifices docent, ut videre licet in citatis juribus, et sub hac ratione hunc vitæ statum Ecclesiæ proponunt, quem ipsa universali approbatione et consensu amplexa est.

12. *Probatum ultimo eadem assertio ratione.* — *Primo, de carentia bonorum stabilium etiam in communi.* — *Labor manuum ad vitam sustentandam quando cadat sub præceptum.* — Ratio denique etiam est evidens; nam imprimis in hoc genere paupertatis, nullum esse malum probatur, quia non est contra aliquam legem positivam divinam vel humanam; ubi enim est? nec etiam est contra legem naturalem; contra quam enim virtutem, aut contra quod principium naturale, id est? Deinde si discurremus per singulas partes, facilius hoc constabit; nam imprimis profiteri paupertatem quoad carentiam bonorum stabilium, etiam in communi, per se non est malum, cum hæc bona fortunæ sint ex rebus indifferentibus, et aliunde talis carentia potest appeti propter bonum finem, ut, verbi gratia, ad tollendam sollicitudinem rerum temporalium, ut spiritualibus vacare liberius liceat. Ergo propter hunc finem talem carentiam profiteri non est malum, imo bonum et perfectum, et consentaneum consilii Christi. Deinde, supposita hujusmodi carentia, quærere victum et vestitum proprio labore non est medium ex natura rei necessarium ad honestatem morum, neque ad perfectionem, ut recte ostendunt D. Thom. 2. 2, q. 187, art. 3, et d. opusc. 19, contra impugnantes religionem; Bonavent., in Apologia pauperum; Anton., 4 p., tit. 11, c. 7, § 5, et alii. Summa autem rationum est, quia tunc solum cadit labor manuum sub præceptum, in ordine ad vitam sustentandam, quando nullum est aliud medium licitum, quo ita possit sustentari, quia si aliqua est hic necessitas præcepti naturalis, tota debet fundari in necessitate finis et medii; sed religiosis non desunt alia media licita ad se sustentandum, ut ipso usu rerum constat, nec ex voto se obligarunt ad tale medium, neque etiam per aliquod præceptum positivum injunctum est, ut infra ostendemus respondendo ad loca Pauli.

13. *De quo labore manuum sit hic sermo.* — Loquimur autem in hoc discursu de labore manuum, præcise ut assumitur ad sublevandam paupertatem; potest enim habere alios fines, ut late prosequitur D. Thomas, scilicet ad vitandum otium, vel macerandam carnem, vel ad eleemosynam faciendam. Propter quos fines potest fortasse interdum hæc actio cadere sub præceptum etiam naturale; verumtamen, et illud est per accidens ad rem de qua agimus, et raro accidit similis necessitas in viris religiosis, quia et multa

alia media habent ad vitandum otium, et carnem macerandam, et ad suum statum non ita per se spectat eleemosynas facere, ut teneantur lucrari unde eas faciant; sed satis erit ex his, quæ habere contigerit, illas tribuere. Quapropter frequentius occurret aliqua hujusmodi necessitas laborandi manibus in statu seculari, quam in religioso; imo etiam ad sublevandam paupertatem fortunæ potius quam voluntatis, et præsertim ad sustentandam familiam sæpius occurret talis obligatio in homine sæculari, quam in religioso, quia vel erubescit mendicare, vel ei non permittitur, vel alio licito modo sustentari non potest. Unde sumitur confirmatio, quia quoad hoc nulla est major ratio obligationis in religiosis quam in secularibus; sed in secularibus non est talis obligatio, per se loquendo, sed solum per accidens, in casu necessitatis; ergo nec religiosi.

14. *Objectio.* — Sed contra totum hunc discursum instari potest, admittendo verum esse, præceptum hoc non esse peculiare religiosorum, ut religiosi sunt, et asserendo convenire illis ut pauperes sunt, et potentes suis actionibus, vel laboribus se sustentari, quæ duo si in secularibus concurrant, etiam illi dicentur obligari tali præcepto, sive paupertas sit a fortuna, sive a voluntate; quia injustum videtur velle ex alienis vivere, quando homo potest per actiones suas sibi necessaria comparare; unde in secularibus personis talis vivendi modus reprehensione dignus censetur, et pauperes, qui sani sunt, et ex eleemosynis vivere volunt, merito per publicam etiam potestatem coercentur, et tanquam vagabundi puniuntur. De quo etiam extat lex civilis, cod. de Mendicis validis, l. 11. Non ergo ex statu religioso, sed ex naturali hominis facultate, et debito ordine sublevandi suam indigentiam, oriri dicitur talis obligatio; et ita discursus factus non procedit, tum quia ex opposito fundamento procedere videtur, tum etiam quia supponit esse aliud medium licitum.

15. *Religiosis licitum est eleemosynis sustentari.* — Hoc vero refutabitur facile probando alteram partem assertionis, nimirum posse licite religiosos profitentes hoc genus paupertatis ex eleemosynis sustentari, quanquam hoc adeo videatur per se evidens, ut non egeat probatione; nam in eo statu nec injustitia intervenit, neque malitia contra charitatem, aut contra aliam virtutem: ergo illud per se malum non est; neque etiam est ma-

lum quia prohibitum; nulla enim extat talis positiva prohibitio; ergo. Prima pars de injustitia patet, quia scienti et volenti non fit injuria; qui autem dant eleemosynas his religiosis, sciunt optime illos esse pauperes a voluntate, et quidquid habebant, illud propter Deum reliquisse, et spontanea voluntate illas tribuunt; nulla ergo injustitia ibi esse potest. Nec etiam aliquid contra, vel præter charitatem, quia nullum nocumentum inde alicui provenit, neque ipsi dentes, vel alii indigentes, propterea constituuntur in gravi aliqua necessitate. Quin potius duplex occasio exercendi charitatem inde resultat. Una est respectu ejus qui dat eleemosynam; nam in hoc exercet charitatem, imo et religionem, si ejus intuitu eleemosynam præbeat. Alia est respectu recipientis, quia benefactoribus suis gratum esse oportet, et spiritualibus beneficiis amicitiam peculiarem erga illum ostendere, tum etiam quia hi pauperes voluntarii, cum pauca illis sufficiant, ex eleemosynis acceptis sæpe aliorum indigentiam sublevant. Et propter hæc supponitur in his personis illud magnum charitatis opus, relinquendi omnia sua propter Deum, ea pauperibus dando, juxta Christi consilium. Neque contra aliquam aliam virtutem potest in eo actu propria malitia excogitari; quæ est enim hæc virtus, aut quæ inordinatio?

16. *Instantia diluitur.* — *Pauperes otiosi non tolerantur in Republica.* — Solum video dici posse, hoc genus vitæ favere otiositati, et ideo esse noxium Reipublicæ, et occasionem præbere multorum malorum; at hoc locum habet in secularibus hominibus, et in pauperibus coactis, seu a fortuna, qui non causa pietatis, sed ut otiose et voluptuose vivant, aliorum bonis absque labore suo vivere volunt; ex quo moraliter statim sequuntur furta, violentiæ, et alia vitia similia. Accedit etiam quod, si talis abusus in Republica permitteretur, vix invenirentur homines per quos officia et servitia Reipublicæ necessaria fierent, quod est contra bonum Reipublicæ, imo et contra ordinem divinæ providentiæ, quæ ad hoc voluit quosdam homines esse conditione sua pauperes, ut ad sustinendos labores Reipublicæ necessarios facilius applicarentur. Hæc vero ratio non habet locum in pauperibus voluntariis, qui causa pietatis et paupertatem profitentur, et corporalibus laboribus regulariter abstinent, ut spiritualibus operibus, et studiis sacris ad illa necessariis vacent, et ita non aluntur aliorum eleemosy-

nis, ut inutili otio torpeant, sed propter illud otium sanctum, quod diligit charitas veritatis, et propter negotium justum, quod suscipit necessitas charitatis. Et ideo ex hoc genere vitæ in tali statu, per se loquendo, nullum est periculum quod sequantur ea vitia, quæ in coactis pauperibus merito timentur, quia ipsismet genus vitæ petit labores alios, et occupationes quæ hoc periculum per se excludunt. Dico autem *per se*, quia particulares defectus, qui ex malitia unius vel alterius accidere possunt, in re moralis non considerantur. Ita ergo evidens est in hoc vivendi modo nullam esse per se malitiam vel inordinationem; quod autem nec prohibitio positiva sit, jam sæpe probatum est, quia ostendi non potest.

17. *Responsio ad objectionem supra factam.* — *Coactis pauperibus qui laborare possunt, et otiose vivere volunt, non licet eleemosynis sustentari.* — Sic ergo solidus est discursus supra factus, et facile expeditur objectio contra illud; habet enim locum, quod in ea sumitur, in secularibus, et coactis pauperibus, non vero in voluntariis et religiosis, ut ostensum est. Unde illa propositio, injustum esse, eum, qui laborare potest, velle vivere ex alienis bonis, si per se et ex objecto intelligatur, et in rigore, de justitia commutativa, vera non est, quando illa voluntas non se extendit ad accipiendam alienam bonam invito domino, sed tantum ad usum eorum quæ liberaliter donata fuerint. Solum ergo potest illa propositio habere sensum verum, intellecta vel de injustitia contra justitiam legalem, vel per occasionem contra commutativam, quatenus ille modus vitæ est moralis occasio violandi illam; in hoc sensu habet locum illa propositio in secularibus, et coactis pauperibus, qui laborare possunt, et otiose vivere volunt, non vero in religiosis, ut ostensum est. Potestque amplius ita demonstrari; nam in hujusmodi statu religioso duos ordines personarum distinguere possumus: quidam enim per se, et ex officio divinis laudibus, verbo Dei, vel aliis muneribus spiritualibus, et studiis necessariis vacant, alii vero temporalibus curis, et actionibus, seu ministeriis temporalibus, quæ ad alios juvandos necessaria sunt, incumbunt. Hi ergo posteriores satis exercent labores manuum, sub quo omnis labor corporalis comprehenditur, quia manus est instrumentum instrumentorum, ut D. Thomas notavit, ex Philosopho. Non tamen possunt suis manibus victum quærere, quia omnes

operas suas et corporalem laborem in servitio religionis ponunt, propter quæ digni sunt non tantum corporali sustentatione, sed etiam spirituali mercede copiosa. Alii vero, licet manibus non laborent, gravioribus pietatis operibus occupati sunt, et sicut Apostoli aiebant: *Non est æquum nos delinquere verbum Dei, et ministrare mensis*, Actor. 6, ita non expedit hos religiosos relinquere spiritualia munera, ut victum suis manibus quærant. Imo nec decet eorum statum, eo quod divinis ministeriis consecrati sint; et ad ea digne exercenda, vel ut ad ea se præparent, ac disponant, totum diei tempus moraliter illis necessarium est. Unde sicut in die festo merito vacatur ab omni opere servili, quia divino cultui consecratus est, ita tales personæ, sic Deo ad talia opera consecratæ, merito ab inferioribus laboribus vacant, et nihilominus dignæ sunt quæ ab aliis sustententur. Unde potest obiter notari differentia inter antiquos monachos et præsentis; illi enim regulariter, et ex vi instituti sui, non erant sacerdotes, nec studiis vacabant, neque actionibus spiritualibus erga proximos, et ideo merito statutis temporibus manibus laborabant; at vero in præsentis tempore, religiones fere omnes clericalem statum amplexæ sunt, et studiis vacant, et mendicantes præcipue aliqua ex parte ministeria erga proximos exercent, et ideo sine reprehensibili otio ab his corporalibus laboribus abstinent, et aliorum bonis sustentantur, si propria nec in particulari, neque in communi habent.

18. *Instantia diluitur.* — Atque ita tandem probata etiam relinquitur ultima pars assertionis, nimirum licitum esse his religiosis sustentari eleemosynis, tam petitis, quam sponte oblatis; nam si hoc posterius licet, cur non illud prius? neque enim qui petit violentiam infert, neque accipit nisi quod voluntarie datur. Item finis illius petitionis honestus est, et in illo medio, quod est petere, nulla est inordinatio vel malitia. Dicitur fortasse, saltem esse in eo indecentiam propter prædicandi statum, quem diximus jam esse conjunctum cum hoc statu religioso; sic enim Ecclesia non permittit clericos ita esse pauperes, ut cogantur mendicare, ne clericalis dignitas vilescat et contemptui habeatur. Sed, licet hoc habeat locum in mendicitate coacta, non in voluntaria, et ideo Ecclesia licet seculares homines ad ordines non admittat, nisi prius habeant unde sustententur, religiosos tamen et voluntarios pau-

peres admittit; quia in illis mendicitas, eo ipso quod ex necessitate est, et non ex voluntate, vilis conditio existimatur, et contemptui habetur; mendicitas autem voluntaria potius habetur in veneratione, tanquam opus pietatis potius et religionis erga Deum, quam subventionis solius naturæ, quod usu ipso et communi existimatione satis constat, rem per se et moraliter considerando, non ex particularibus defectibus, qui sunt per accidens.

19. *Solutio fundamentorum secundi erroris hæreticorum relati num. 4.* — Denique fundamenta etiam secundi erroris, quatenus huic assertioni obstare possunt, ex dictis facillime solvuntur. Nam Paulus, in citatis locis, aperte loquitur ad communem populum fidelium, et in eo reprehendit turpe otium, quod in secularibus et laicis hominibus vitiosum est, ut diximus, et noxium Reipublicæ, et ideo in priori testimonio ad Thessalonicenses, illa duo conjungit, nihil operari, inquiete vel inordinate ambulare, aut curiose agere. Itaque reprehendit otium eorum, qui sine justa causa nolunt laborare, et alienum panem manducant; nam hi, moraliter loquendo, inordinate vivunt et inquieti sunt; religiosus autem non potest dici hoc modo non laborare, imo potius dici potest in sensu congruo labore suo panem mereri, quia vere est Dei operarius, ac proinde dignus mercede et congrua sustentatione. Unde de seipso ait ibidem Paulus, recte potuisse, absque labore manuum, aliorum bonis sustentari, sed noluisse propter exemplum, ut alios ad laborandum excitaret. Quod quidem facere potuit Paulus, qui propter excellentiam infusæ sapientiæ poterat Apostolicum munus, et ministerium verbi, sine studio et alia præparatione exercere, et propter eximiam sanctitatem et abundantiam spiritus poterat illum laborem cum eximia contemplatione conjugere. Hæc autem et similia communibus religiosis ordinarie possibilia non sunt, et ideo licite aliorum eleemosynis sustentantur. Quod vero alio in loco ad Thessal. Paulus ait: *Et nullius aliquid desideretis*, in græco ad litteram habetur: *Et nullius necessitatem habeatis*, et ita nullo modo alludit ad præceptum non desiderandi alienum, sed potius videtur Paulus referre illa verba, ad ea quæ proxime præcesserant: *Ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt*, id est, ad infideles; et subdit: *Et nullius* (utique personæ infidelis) *aliquid desideretis*, id est, re aliqua ejus indigeatis. Unde ad hoc specialiter tunc volebat

fideles manibus suis laborare, ne molesti essent infidelibus, vel ne propter indigentiam cogentur cum infidelibus conversari, aut aliquid minus honeste cum illis agere. In tertio autem loco ad Ephesios, aperte monet laborare manibus, ad vitandam furti occasionem. Unde concludit D. Thomas, nunquam Apostolum præcepisse laborem manuum propter se, sed propter vitandum periculum aliqujus mali, præsertim otium, et quæ ex illo sequuntur. Quapropter ubi hæc ratio cessat, ut vere in religiosis cessat, non solum illud præceptum non est, verum etiam nec est consilium, per se loquendo de statu; nam in multis particularibus personis aliquando esse potest, saltem propter vitandum otium.

20. *Religiosi laici in labore manuum exerceri debent.* — Atque eodem modo intelligendus est Augustinus, in citato loco. Ibi enim præcipue loquitur de monachis, qui juxta consuetudinem illius temporis laici erant, et apti ad laborandum manibus, vel etiam in similibus operibus educati, et ante religiosum statum exercitati in eis, ut clare colligitur ex cap. 21, 25 et 28, ubi eos maxime reprehendit, qui cum prius essent inferioris conditionis, et suo labore sustentarentur, cum in religionem veniunt, volunt sine ullo labore victum et vestitum, cum majori commodo et honore quam antea, habere; et de his maxime ait non esse admittendas eorum excusationes, occasione diuturnæ contemplationis, aut privatæ devotionis, quia, regulariter loquendo, in hujusmodi personis non est legitima talis excusatio, quia aut causa non est vera, sed ficta, ad palliandam indigentiam, vel certe non est proportionata vocationi et conditioni talium personarum; et ideo, in d. cap. 21, expresse dicit aliam esse rationem eorum religiosorum, qui vel Evangelistæ sunt, vel sacramenta dispensant, aut altari ministrant, quos dicit merito ali ex facultatibus populi; imo etiam inter religiosos laicos dicit aliquam rationem esse habendam eorum, qui antea in similibus operibus non erant exercitati, sed facultates habebant, quibus sustentabantur, quas reliquerunt, et pauperibus tribuerunt, quos ait non ita esse cogendos ad laborandum sicut alios; quod satis prudenter, sicut cætera omnia, a D. Augustino animadversum est, non quia hujusmodi personæ omnino a labore et occupatione religiosa excusandæ sint, sed quod cum debita moderatione et proportionem imponenda sit. Et eadem ratione non negaret Augustin., si qui inveniantur in

religione (etiãsi alias essent ex infimo statu) qui specialiter vocentur, et adjuventur a Deo ad vitam contemplativam, posse magna ex parte levare a laboribus corporis, quia Spiritus Sanctus dividit singulis sua dona prout vult, et religio non impedit majorem profectum. Quæ omnia fere attigit Nicolaus Papa, in cap. *Exiit*, § *Continetur*, de Verborum significatione, in 6. Est ergo hoc negotium prudentiæ, quod prælatorum judicio relinquendum est.

21. *Ad antiquam consuetudinem.*—Tandem ex eisdem principiis patet responsio ad antiquam consuetudinem; fatemur enim regulam, et modum vivendi eorum fuisse laborare manibus ad suam sustentationem. Ratio autem fuit, quia habebant institutum longe diversum; erant enim, ut dixi, regulariter, et ex vi sui status, laici, et ideo, ut Hieronymus loco citato notat, non tam propter corporis sustentationem, quam propter vitandum otium, occupationem alicujus laboris corporalis ex regula habebant, quia sola contemplatio aut psalmodia non erat sufficiens occupatio pro omnibus, saltem regulariter et moraliter loquendo. Non negamus etiam indiguissse tunc magis illo genere vitæ ad suam sustentationem, quia et multitudo monachorum magna erat, et fideles pauciores, et fortasse minus divites, et omnino ab ipsis monachis separati, a quibus etiam fere nullum spirituale beneficium, vel ministerium recipiebant. Quæ omnia longe aliter inveniuntur in religiosis, qui ex eleemosynis aluntur. Advertit autem Bellarm. supra, non omnes antiquos monachos hujusmodi fuisse; nam Sulpitius, in Vita D. Martini, refert monachos D. Martini non fuisse solitos laborare, et arte facta vendere, ut inde alerentur, more aliorum monachorum, quamvis neque illi viverent ex eleemosynis, sed ex his quæ secum afferebant, et in unum conferebant, ut ex illis omnes communiter alerentur, juxta primitivæ Ecclesiæ morem, Actor. 4.

22. *Assertio tertia, etiam de fide, et evidens.*—*Probatur quoad dominium in communi.*—Dico tertio, laudabile esse religiosum institutum, in quo paupertas, cum abdicatione omnis proprietatis in particulari, et cum dominio honorum in communi observatur. Assertio est omnino certa; quæ si intelligatur de sola honestate illius status, ita ut illud laudabile solum excludat omnem malitiam, et inordinationem a tali statu, per se loquendo, et ex vi ejus, est res non solum certa de fide,

sed etiam per se evidens; quia in neutra parte illius status, neque in earum conjunctione, est aliquid contra bonos mores. Probatur, nam de paupertate in particulari, supra ostensum est non esse malam, sed ad summum ex objecto indifferentem; utilem vero ad spiritualem perfectionem, et ita ex fine esse ex bonis melioribus, quæ sub consilium cadunt. De dominio autem in communi, etiam est manifestum nihil includere contra bonos mores, quia supponimus non esse votum paupertatis, prout in tali statu fit, coactum, liberum est enim voventibus ita illud emittere; nec etiam est contra justitiam, vel aliquam aliam virtutem, vel prohibitionem divinam aut humanam. Dices esse contra jus gentium, quo rerum et dominiorum divisio introducta est. Respondeo primo, hoc jus non esse divinum aut naturale, sed hominum voluntate introductum, et ideo posse ab ipsis hominibus renuntiari. Respondetur secundo, in hujusmodi genere vitæ ex parte servari hoc jus, quatenus dominium talium bonorum ita est hujus communitatis, ut non sit alterius hominis vel communitatis, et ita illa bona non sunt ita communia, quin habeant aliquem proprium et particularem dominum, licet ille non sit una persona vera, sed ficta, seu mystica. Quoad particulares vero personas ex quibus illa communitas constat, non exercetur quidem illud jus de rerum divisione inter ipsas quoad dominia: sed hoc non est proprie contra illud jus, sed præter vel supra illud. Nam, licet rerum divisio jure gentium introducta sit, non tamen est ex vi illius positive ordinatum, ut respectu omnium hominum in particulari dominia divisa sint, ita ut omnis societas vel communitas dominii sit prohibita; talis enim prohibitio nec necessaria erat humano generi, nec conveniens, nam impediret humanam societatem et communitatem, quæ sæpe valde utilis esse potest; igitur quoad particularem usum, seu determinationem, relictum hoc est humano arbitrio; nihil ergo inordinatum est in hoc communi dominio.

23. *Probatur secundo quoad conjunctionem paupertatis in particulari, et dominii in communi.*—Unde etiam manifestum est, in conjunctione paupertatis in particulari cum dominio in communi, nihil etiam esse quod bonis moribus repugnet, quia sicut in partibus ipsis per se spectatis nihil est mali, ita neque ex eis simul conjunctis aliquid repugnat contra aliquam virtutem. Quin potius, ex illis duo-

bus extremis, tanquam ex duobus simplicibus recte inter se temperatis, quoddam compositum seu mistum resultat, ad vitam humanam cum perfectione componendam valde accommodatum, ut explicabimus. Non solum ergo hoc vitæ institutum nihil habet contra bonos mores, verum etiam de se utilis valde est ad perfectionem assequendam. In quo sensu etiam censeo assertionem omnino certam, si absolute et absque odiosa comparatione sumatur. Et quidem quoad eam partem, quæ est de paupertate, et carentia proprii in particulari, satis probata est ex dictis supra de voto simplici paupertatis, et ex omnibus quæ in discursu hujus disputationis dicta sunt. Altera vero pars de dominio in communi intelligi potest de dominio rerum mobilium, vel etiam immobilium, scilicet, possessionum et reddituum, et de utrisque est vera assertio; de prioribus vero est quodammodo certior, quamvis etiam de posterioribus sit ita certa, ut sine errore negari non possit.

24. *Confirmatur exemplo Christi Domini.*—Quantum ergo ad dominium rerum mobilium, habemus imprimis exemplum Christi Domini, de quo legimus habuisse loculos, ut dicitur Joann. 12 et 13, ubi dicitur Judas loculos habuisse, scilicet ut minister Christi, et collegii Apostolici, qui communem pecuniam habebat ad emenda necessaria, ut in ipso Evangelio satis explicatum est, et Patres omnes intellexerunt, tum ibi Chrysostomus, hom. 64; Euthym., Theophyl., et alii; tum etiam aliis locis Nazian., orat. 16, in fine, ubi loculos illos videtur vocare Christi crumenam; Origen., homil. 4, in Cantica; Hieronym., lib. 3 contra Pelagianos; et latius August., lib. de Oper. monach., cap. 14; et D. Thom. 2. 2, quæstione 188, articulo septimo; et docet manifeste Joannes XXII, in Extravaganti *Ad conditorem*, et *Cum inter*, et *Quia quorundam*, de Verb. signific., ubi hoc tanquam certum definire videtur. Secundo, habemus de eadem re exemplum primitivæ Ecclesiæ, quæ post Christi ascensum sub Apostolis fuit, præsertim Hierosolymis, Act. 4, quando nullus aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia, et dividebantur singulis, prout unicuique opus erat. Tertio, habemus exemplum antiquarum religionum, ut de monasterio S. Martini supra adductum est, et ex Basilio variis in locis, præsertim in regul. 8, 9 et 41, ex fusius disputatis; et in regul. 272, ex brevioribus, in quibus inquirunt fratres quomodo intelligendum sit

verbum Christi, Matth. 6: *Nolite solliciti esse de crastino. Videmus enim (aiunt) nos in rebus ad necessarium usum parandis magnum studium adhibere, ut ea etiam reponamus, quæ durare possint ad longinquum tempus.* Respondet autem Basilius admittendo et probando illam consuetudinem, et explicando verba Christi, ut intelligantur de sollicitudine nimia, quæ ex amore proprio, et quadam diffidentia erga Deum proficiscitur. Idem constat ex Augustino, lib. de Opere monachor., cap. 25, ubi ait illos monachos aliquo modo excusari a labore manuum, qui bona sua monasteriis contulerunt. Idem constat ex eodem in principio suæ regulæ, et refertur in cap. *Non dicatis*, 12, q. 1; et ex sermonibus ad clericos de communi vita, et Epist. 109 ad sanctimoniales idem constat, ibi enim suam fere repetit regulam. In regula etiam S. Benedicti, cap. 33, pro regula statuit, ut nihil sit proprium, sed omnia communia, et cap. 58 præcipit ut, si aliqua bona novitius habebat, vel pauperibus distribuat, vel eorum solemnem donationem monasterio faciat; supponit ergo monasterium in communifuisse capax donationis et dominii. Denique habemus exemplum multarum religionum, quæ hoc genus dominii admittunt, sine ullo detrimento perfectionis ex hoc capite. Quod aperte senserunt Pontifices, qui eas approbarunt, et definit Joannes XXII, citato loco.

25. *Ratio ab aliquibus excogitata.*—Ratio ab aliquibus redditur, quia in his rebus, quæ usu consumuntur, non potest separari dominium ab usu, quando talis usus pleno jure, id est, proprio nomine, et independenter a jure vel voluntate alterius habetur. Communitas autem religiosa necessario habet hujusmodi usum talium rerum; ergo et dominium habere potest; imo et necessario habet, hoc enim concludit ratio, si efficax est. Major patet, quia dominium nihil aliud est quam jus utendi re in omnem usum, etc., ut supra explicatum est. Minor, quantum spectat ad usum facti, manifesta est, quia non possunt homines sine usu harum rerum vitam hanc transigere. Quoad jus vero utendi, declaratur ex differentia inter communitatem religiosam, et singulas personas ejus. Nam, licet singulæ personæ immediate habeant usum talium rerum, possunt illum habere, ut emanantem ac dependentem ab ipsa communitate, vel per seipsam, vel per eum cui talem administrationem commisit. At vero ipsa communitas non habet alium, per se loquendo, a quo